

SVRK

Verkenning toekomstperspectief vo in Diever

Discussienotitie

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding verkenning	3
1.2 Opdracht	3
1.3 Werkwijze	3
1.4 Leeswijzer	3
2. Objectiveren situatie	4
2.1 Meerjarige ontwikkeling aantal leerlingen	4
2.2 Het voedingsgebied	4
2.3 In- en uitstroom	6
2.4 Ontwikkeling leerlingen primair onderwijs	8
2.5 Ontwikkeling marktaandeel	9
3. Beelden en perspectieven	11
3.1 Jaap Schipper (deelschoolleider Stad & Esch Diever)	11
3.2 Rieka Tuinstra (directeur Stad & Esch)	13
3.3 Henk Bremer (voorzitter CvB Tref Onderwijs)	14
3.4 Jan Scholte Albers (voorzitter CvB Stichting Talent Westerveld)	16
3.5 Jacob Boonstra (wethouder gemeente Westerveld), Annemarie Keizer (beleidsadviseur onderwijs en jeugd gemeente Westerveld)	18
4. Conclusie	19
4.1 Onze kernconclusie	19
4.2 Conclusie op basis van de data-analyse	19
4.3 Conclusie op basis van gespreksinterviews	20
4.4 Onze beschouwing en overwegingen	21

1. Inleiding

Het toekomstperspectief van Stad & Esch Diever staat voor deze kleinschalige en tamelijk geïsoleerde locatie onder druk. In deze discussienotitie worden de opbrengsten van de uitgevoerde verkenning gepresenteerd. Deze notitie dient als onderlegger voor het bestuur van Stad & Esch om zowel in- als extern het gesprek te voeren alvorens een besluit te nemen over het toekomstperspectief van de vestiging.

1.1 Aanleiding verkenning

Stad & Esch is met de vestiging in Diever de enige vo-school in de gemeente Westerveld. De school ligt tamelijk geïsoleerd tussen Meppel en Assen. In Diever wordt zowel de onder- en bovenbouw vmbo-tl en havo als de onderbouw van het vmbo-bl/kl en vwo aangeboden. De vestiging heeft de afgelopen jaren te maken met een terugloop van het aantal leerlingen, waardoor de levensvatbaarheid in toenemende mate onder druk is komen te staan. Wil de vestiging in Diever toekomstbestendig worden, dan zijn er andere, nieuwe perspectieven noodzakelijk. Dit vanuit de constatering dat er voor de leerlingen uit de gemeente Westerveld geen alternatief onderwijsaanbod is op een redelijke reisafstand. De vestiging Diever is daarmee direct gekoppeld aan de leefbaarheid van de gemeente voor met name jonge gezinnen.

1.2 Opdracht

Het bestuur van Stad & Esch wil zicht krijgen op begaanbare scenario's vanuit verschillende maatschappelijke perspectieven: gemeente, bestuur, directie en deelschoolleiding Stad & Esch, besturen primair onderwijs.

1.3 Werkwijze

In deze verkenning is een tweetal activiteiten ondernomen:

1. Er is een data-analyse uitgevoerd om de opgave en relevante kenmerken zo goed mogelijk te objectiveren. Hiervoor is gebruikgemaakt van (openbare) data van met name DUO.
2. Door middel van semigestructureerde interviews zijn beelden en perspectieven van verschillende relevante stakeholders in beeld gebracht, namelijk met: deelschoolleider Stad & Esch Diever, bestuurder Stichting Talent Westerveld, bestuurder Stichting Tref Onderwijs, directeur Stad & Esch, bestuurder Stad & Esch en de wethouder en beleidsadviseur van de gemeente Westerveld. De gevalideerde gespreksverslagen zijn integraal opgenomen in deze rapportage.

1.4 Leeswijzer

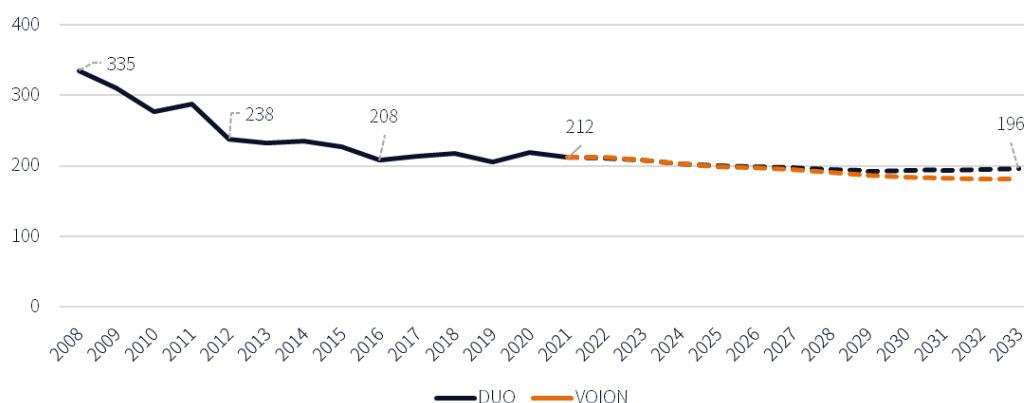
In hoofdstuk 2 worden de opbrengsten van de data-analyse in beeld gebracht. In hoofdstuk 3 worden beelden en perspectieven van de verschillende stakeholders gepresenteerd. In hoofdstuk 4 staan de conclusies weergegeven en wordt in een beschouwing stilgestaan bij de aspecten die onzes inziens relevant zijn voor het verdere besluitvormingsproces.

2. Objectiveren situatie

In dit hoofdstuk worden relevante leerlingenstromen in beeld gebracht. Hiermee wordt de huidige situatie zo veel mogelijk geobjectiveerd.

2.1 Meerjarige ontwikkeling aantal leerlingen

In onderstaande figuur staat de ontwikkeling van het aantal leerlingen in Diever over de periode 2008-2021 weergegeven. De figuur maakt duidelijk dat het aantal leerlingen in de periode 2008-2016 met 127 is afgenomen (-38%). In de periode na 2016 is de situatie min of meer gestabiliseerd. In de figuur is tevens de leerlingenprognose van zowel DUO¹ als VOION opgenomen. Beide prognoses verschillen tot 2030 beperkt van elkaar. Op basis van beide prognoses wordt verondersteld dat de komende 10 jaar het aantal leerlingen met tussen de 17 (-8%) en 31 (-15%) zal afnemen.

Figuur 2.1 Ontwikkeling van het aantal (geprognosticeerde) leerlingen (DUO/VOION)

2.2 Het voedingsgebied

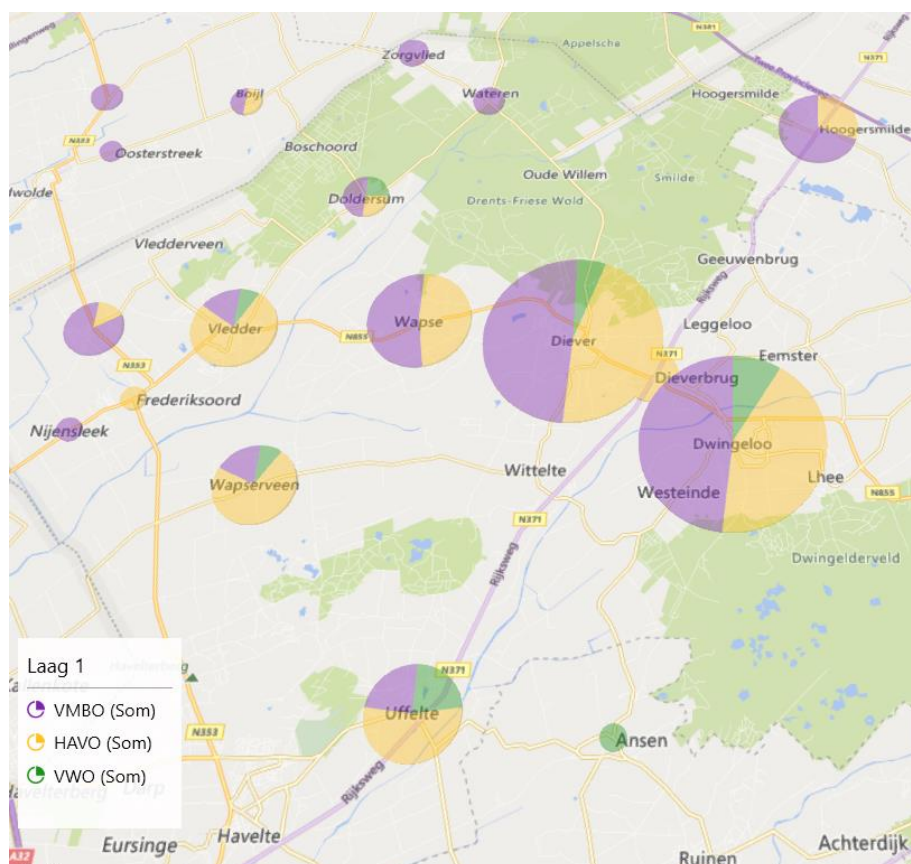
In onderstaande tabel staat de herkomst van de leerlingen die in Diever naar school gaan weergegeven naar woongemeente. De tabel maakt duidelijk dat bijna 90% van de leerlingen afkomstig is uit de gemeente Westerveld, aangevuld door met name de gemeenten Midden-Drenthe en Weststellingwerf.

Tabel 1.1. Herkomst van de leerlingen naar gemeente 2021-2022 (DUO)

Woongemeente leerling	Totaal	%	Cum %	
Westerveld	189	89,2%	89,2%	
Midden-Drenthe	13	6,1%	95,3%	
Weststellingwerf	4	1,9%	97,2%	
De Wolden	2	0,9%	98,1%	
Ooststellingwerf	2	0,9%	99,1%	
Steenwijkerland	1	0,5%	99,5%	
Epe	1	0,5%	100,0%	
Totaal	212	100%		

¹ Sinds dit jaar heeft DUO voor het eerst een leerlingenprognose op vestigingsniveau.

In onderstaande figuur en tabel staat het aantal leerlingen² dat naar Diever naar school gaat weergegeven naar woonplaats en schoolsoort. Duidelijk wordt dat met name Dwingeloo en Diever, aangevuld met Wapse, Uffelte, Vledder, Hoogersmilde en Wapserveen, de belangrijkste plaatsen zijn waar de leerlingen woonachtig zijn.

Figuur 2.2 Herkomst van de leerlingen naar schoolsoort 2020 (DUO)

Tabel 2.2 Herkomst van de leerlingen naar schoolsoort 2020 (DUO)

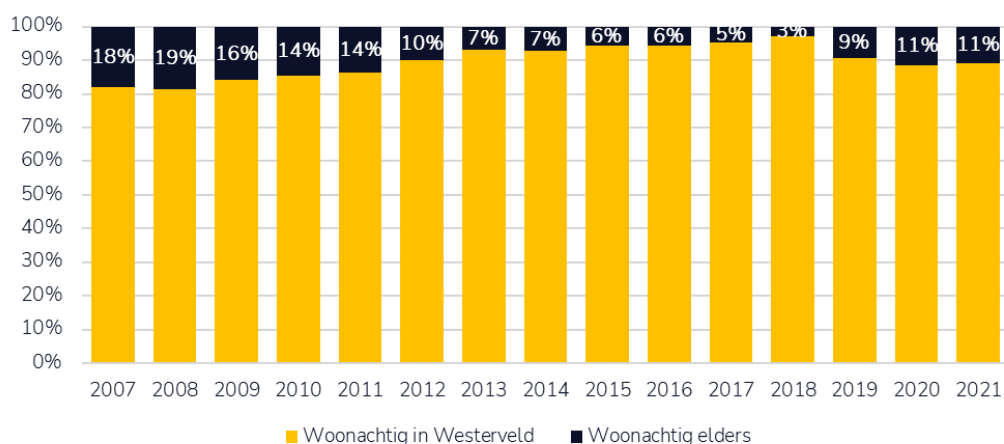
Woonplaats	Vmbo	Havo	Vwo	Totaal
Dwingeloo	28	25	5	58
Diever	28	26	3	57
Wapse	10	9	0	19
Uffelte	3	7	3	13
Vledder	2	10	1	13
Hoogersmilde	9	4	0	13
Wapserveen	2	8	1	11
Overig	26	7	2	35
Totaal	108	96	15	219

² Op 1 oktober 2020: deze data is voor afgelopen schooljaar op basis van AVG-richtlijnen niet vrijgegeven door DUO.

2.3 In- en uitstroom

Instroom van leerlingen: herkomst

In onderstaande figuur staat het aandeel leerlingen weergegeven dat al dan niet woonachtig is in de gemeente Westerveld en ook naar Stad & Esch in Diever naar school gaat. De figuur maakt duidelijk dat het aandeel leerlingen van buiten de gemeente Westerveld tot 2018 afnam. Vanaf 2019 is een toename te zien van het aandeel leerlingen dat afkomstig is uit een andere gemeente dan Westerveld.

Figuur 2.3 Verloop aandeel leerlingen schoolgaand in Westerveld 2007-2021 (DUO)

In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de herkomst van het aantal en aandeel leerlingen in de perioden 2012, 2016 en 2021 weergegeven. De tabel maakt duidelijk dat het aandeel leerlingen per woonplaats in ontwikkeling is. Het aantal en aandeel leerlingen uit met name Dwingeloo en Diever is in de afgelopen jaren minder geworden. Voor Uffelte en Wapserveen is het omgekeerde zichtbaar.

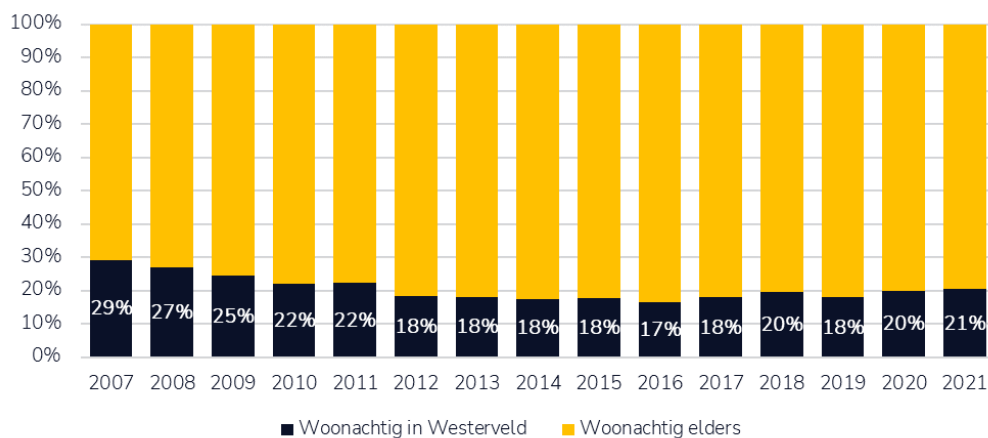
Tabel 2.3 Verloop aantal en aandeel leerlingen naar woonplaats (DUO)

Woonplaats	2012	2016	2020	2012	2016	2020
Dwingeloo	76	74	58	31,9%	35,6%	26,5%
Diever	76	64	57	31,9%	30,8%	26,0%
Wapse	21	23	19	8,8%	11,1%	8,7%
Uffelte	7	4	13	2,9%	1,9%	5,9%
Vledder	12	12	13	5,0%	5,8%	5,9%
Hoogersmilde	18	7	13	7,6%	3,4%	5,9%
Wapserveen	2	1	11	0,8%	0,5%	5,0%
Overig	26	23	35	10,9%	11,1%	16,0%
Totaal	238	208	219	100,0%	100,0%	100,0%

Uitstroom: potentieel van het voedingsgebied

In onderstaande figuur staat de ontwikkeling van het aandeel leerlingen weergegeven dat woonachtig is in de gemeente Westerveld en al dan niet in Stad & Esch Diever onderwijs volgt. De figuur maakt duidelijk dat in de periode 2007-2016 het aandeel

leerlingen dat in Diever onderwijs volgt met 12% is afgenomen. In de periode 2016-2021 is het aandeel met 4% gestegen tot 21%.

Figuur 2.4 Verloop aandeel leerlingen woonachtig in Westerveld 2007-2021 (DUO)

In onderstaande tabel staat per woonplaats in Westerveld weergegeven in welke gemeente de leerlingen onderwijs volgen. De tabel maakt duidelijk dat in 2020 de meeste leerlingen uit Westerveld naar Meppel (410), Steenwijk (261) of Diever (194) gaan. De tabel maakt tevens duidelijk dat het op basis van geografie logisch is dat leerlingen zich op scholen buiten de gemeente Westerveld oriënteren. Wat wel opvalt is dat leerlingen uit Vledder zich vooral oriënteren op Steenwijk, terwijl Diever minstens even nabij gelegen is. Het verschil lijkt niet volledig verklaard te kunnen worden door een onvolledig onderwijsaanbod in Diever.

Tabel 2.4 Aantal leerlingen 2020 naar woonplaats en onderwijsgemeente (DUO).

Woonplaats	Meppel	Steenwijk	Diever	Beilen	Assen	Oosterwolde	Overig	Totaal
Darp	19	27	0	0	0	0	1	47
Diever	48	2	57	3	5	1	1	117
Dieverbrug	3	0	5	0	0	0	2	10
Doldersum	0	0	4	0	0	2	0	6
Dwingeloo	118	1	58	24	19	0	12	232
Frederiksoord	0	13	1	0	0	0	0	14
Havelte	136	47	0	0	1	0	7	191
Havelterberg	2	1	0	0	0	0	1	4
Nijensleek	3	28	1	0	0	0	1	33
Uffelte	59	3	13	0	0	0	1	76
Vledder	5	59	13	0	0	0	3	80
Vledderveen	1	10	2	0	0	0	0	13
Wapse	5	13	19	1	0	0	1	39
Wapserveen	5	23	11	0	0	0	1	40
Wateren	0	0	2	0	1	1	0	4
Wilhelminaoord	0	34	6	0	0	2	3	45
Wittelte	6	0	0	0	0	0	0	6
Zorgvlied	0	0	2	0	0	7	1	10
Totaal	410	261	194	28	26	13	35	967

In onderstaande tabel staat de uitstroom naar Meppel van leerlingen in 2020 vanuit de gemeente Westerveld naar woonplaats aangegeven. De tabel maakt duidelijk dat ongeveer 63% van de leerlingen kiest voor Stad & Esch. In totaal volgden in 2020 151 leerlingen (36%) onderwijs aan CSG Dingstede, Terra of het Greijdanus College.

Tabel 2.5 Aantal leerlingen 2020 naar woonplaats en onderwijsinstelling Meppel (DUO)

Woonplaats	Stad & Esch	Dingstede	Terra	Greijdanus	Totaal
Darp	12	5	2	0	19
Diever	34	4	2	8	48
Dieverbrug	2	0	1	0	3
Dwingeloo	87	9	21	1	118
Havelte	87	34	13	2	136
Havelterberg	0	2	0	0	2
Nijensleek	2	0	0	1	3
Uffelte	28	15	16	0	59
Vledder	0	2	3	0	5
Vledderveen	1	0	0	0	1
Wapse	3	0	2	0	5
Wapserveen	1	4	0	0	5
Wittelte	2	0	3	1	6
Totaal	259	75	63	13	410

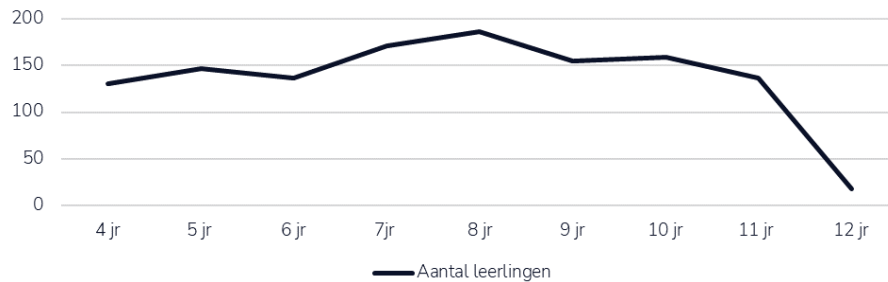
2.4 Ontwikkeling leerlingen primair onderwijs

In onderstaande tabel staat het aantal leerlingen van de basisscholen in Westerveld weergegeven. De tabel maakt duidelijk dat het aantal leerlingen in de periode 2012-2020 met 17% is afgenomen. Op basis van de gegevens van 2021 en de (verwachte) leerlingen voor 2020 is er een toename van het aantal leerlingen zichtbaar (+5%). Gezien de toename in korte tijd lijkt deze vooral te verklaren te zijn door een demografische toename van het aantal leerlingen.

Tabel 2.6 Ontwikkeling van het aantal leerlingen po (gemeente Westerveld)

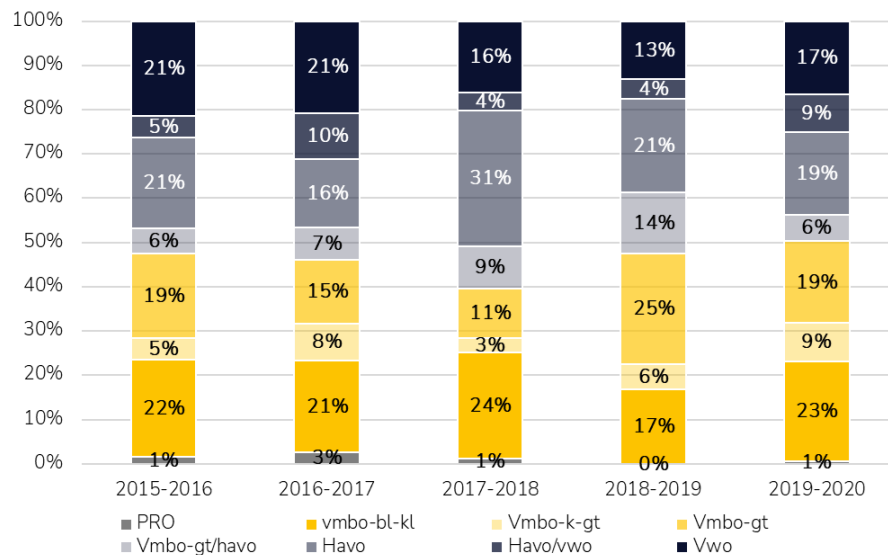
Scholen	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (prog.)
CBS de Fontein	60	64	57	56	48	44	41	37	41	43	44
CBS de Bron	84	75	70	74	74	74	79	89	90	108	112
CBS Roosjenschool	80	71	67	58	59	55	54	62	62	73	81
De Bosrank	318	286	264	251	231	239	234	243	280	290	289
De Veldwikke	35	41	51	47	46	41	48	43	9	0	0
De Vuursteen	71	56	53	55	57	64	71	77	78	94	95
Oosterveld-school	142	129	120	108	106	88	93	89	65	66	71
De Hoekstee	130	112	114	100	93	93	100	102	111	113	108
De Kievitshoek	95	105	110	114	97	89	73	71	60	58	64
Storkschoon	276	274	258	282	279	257	253	242	229	219	212
De Singelier	145	145	145	141	135	135	137	128	130	124	130
Ten Darperschoole	67	62	53	54	53	39	41	44	49	58	59
Totaal	1.503	1.420	1.362	1.340	1.278	1.218	1.224	1.227	1.204	1.246	1.265

In onderstaande figuur staat voor 2021 het aantal basisschoolleerlingen in Westerveld naar leeftijd weergegeven. Wanneer er geen rekening gehouden wordt met tussentijdse instroom, is het op basis van leeftijd te verwachten dat er de komende vier jaar een toename is van het aantal leerlingen dat in het voortgezet onderwijs zal instromen. Voor de jaren erna lijkt dit aantal weer wat af te nemen.

Figuur 2.5 Aantal leerlingen basisonderwijs in Westerveld naar leeftijd (DUO)

In onderstaande figuur staat de ontwikkeling van de adviezen van alle basisscholen in de gemeente Westerveld weergegeven. De figuur maakt duidelijk dat er in de afgelopen jaren een wat grillig beeld ontstaat. In totaal is er binnen de bandbreedte van een vmbo-advies sprake van een lichte toename van het aandeel, die ten koste gaat van havo/vwo. Het meervoudige advies laat een wisselend verloop zien. Met name de enkelvoudige havo-adviezen in 2017-2018 vallen op.

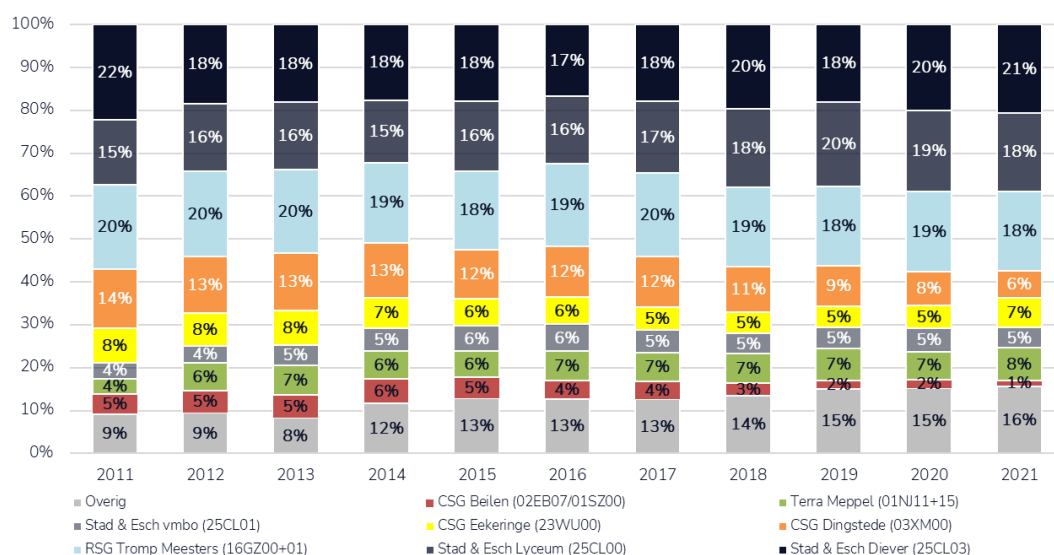

Figuur 2.6 Ontwikkeling van de basisschooladviezen in de gemeente Westerveld (DUO)

2.5 Ontwikkeling marktaandeel

In onderstaande figuur staat de ontwikkeling van het marktaandeel weergegeven van de scholen waarop leerlingen zitten die woonachtig zijn in Westerveld. De figuur maakt duidelijk dat er acht scholen zijn waar ongeveer 85% van de leerlingen uit Westerveld naartoe gaat. Stad & Esch Diever heeft daarbij het grootste marktaandeel. De afgelopen

zes jaar is er sprake van een toename van het marktaandeel van Diever naar 21%. Een vergelijkbare ontwikkeling is zichtbaar voor het lyceum van Stad & Esch. Tevens valt op dat het aandeel leerlingen dat niet voor één van de top-acht-scholen kiest sinds 2013 is toegenomen (van 8% in 2013 naar 16% in 2021). Het marktaandeel van RSG Trom Meesters, CSG Eekeringe, Stad & Esch vmbo en Terra is in de afgelopen jaren min of meer stabiel gebleven. Het marktaandeel van CSG Dingstede is in de afgelopen jaren afgenomen (van 14% in 2011 naar 6% in 2021).

Figuur 2.7 Ontwikkeling marktaandeel van de scholen waarop leerlingen zitten die woonachtig zijn in Westerveld (DUO)

3. Beelden en perspectieven

In dit hoofdstuk worden de verschillende beelden en perspectieven van de verschillende stakeholders gepresenteerd.

3.1 Jaap Schipper (deelschoolleider Stad & Esch Diever)

Beelden van de huidige situatie van het vo in Diever

Ongeveer tien jaar geleden is er ook gekeken naar het toekomstperspectief van de vestiging in Diever. Destijds is ervoor gekozen om het gebouw voor een periode te renoveren en uit te breiden tot een multifunctionele accommodatie (theater, sportzaal, bibliotheek en gebruik door verenigingen), waardoor het gebouw een sterkere dorpsfunctie heeft gekregen. Hiermee is de gebruikersduur (van het onderwijsdeel) met tien jaar verlengd.

Verondersteld wordt dat Diever door de ondergrens van de verwachte demografische daling van het aantal leerlingen heen is. Zolang het totale aantal leerlingen boven de 200 blijft, moet het mogelijk zijn om het huidige onderwijsaanbod in stand te houden (organisatorisch en kwalitatief). Van belang is dat er minimaal twee onderbouwklassen geformeerd kunnen worden en dat het bovenbouwonderwijs havo in stand kan blijven. In de coronaperiode is de ontwikkeling van het aantal leerlingen min of meer stil komen te liggen. Zo heeft de school geen open dag kunnen houden en wist niet iedereen dat het mogelijk is om in Diever ook bovenbouw havo te volgen. De relatie met de twee basisscholen in Diever is relationeel gezien goed, maar er zouden meer gezamenlijke projecten opgepakt kunnen worden die bijdragen aan kennismaking en oriëntatie.

Binnen de gemeente Westerveld is het voor een deel van de leerlingen die woonachtig zijn in met name het grensgebied van de gemeente op basis van nabijheid logisch om zich ook op andere scholen te oriënteren (bijvoorbeeld Havelte en Nijensleek).

Vijf jaar geleden is er gestart met een cultuuromslag in Diever. De coronaperiode heeft een remmende invloed gehad op de doorontwikkeling. Er is veel aandacht voor een persoonlijke benadering en sociale veiligheid. Vanaf de meivakantie is er een pilot gedraaid over gepersonaliseerd leren. Daarbij wordt gewerkt met een vierkant rooster en starten de lessen vier keer in de week om 09.00 uur, zodat leerlingen samen naar school kunnen fietsen. Dit is vooral belangrijk voor leerlingen die ver moeten fietsen vanuit de buitengebieden en door een bosrijke omgeving.

Er zijn ongeveer 25 medewerkers vast werkzaam op de vestiging in Diever. Om een deel van de vakken te kunnen geven worden er ook docenten vanuit Meppel ingezet. De vakdocenten van Diever maken deel uit van de vaksecties die Stad & Esch-breed zijn georganiseerd. Meer dan in het verleden wordt er gewerkt aan een verbinding met Meppel (o.a. PTA's, secretariaat, roostermaker).

Beelden van een toekomstbestendig perspectief van het vo in Diever

In het belang van Diever en omgeving is er alles aan gelegen om de vestiging te behouden. In het pessimistische scenario dat de locatie in Diever ophoudt te bestaan zal deze nooit meer terugkomen. Dit raakt een grote groep leerlingen, nu en in de toekomst. Leerlingen zullen verder moeten reizen, met de fiets of met beperkte ov-mogelijkheden. Voor gezinnen met een bescheiden inkomen wordt het ingewikkeld om dit mogelijk te maken. In het verlengde daarvan kan de leefbaarheid van de regio (voor een deel van de doelgroep) afnemen als de toegankelijkheid van het voortgezet onderwijs vermindert. Immers, dit kan voor jonge gezinnen een reden zijn om zich niet in deze omgeving te willen vestigen. Het bestaan van de school is ook belangrijk voor de leefbaarheid in de gemeente Westerveld.

Beelden van mogelijke oplossingsrichtingen

Bouwstenen die zouden kunnen bijdragen aan het versterken van de toekomstbestendigheid:

- Geef, samen met het bedrijfsleven, vorm aan de nieuwe leerweg en in het verlengde daarvan een praktische havo.
- Ontwikkel het huidige onderwijsconcept gericht op maatwerk voor de leerlingen, persoonsgerichte aanpak, 45-minutenrooster, flexuren, etc.
- Zorg voor beschikbaarheid van een schoolbus om (een deel van) het leerlingenvervoer te kunnen regelen (al dan niet in samenwerking met het bedrijfsleven).
- Verbind sportaanbod, in samenwerking met de sportverenigingen, aan de school.
- Behoud de bovenbouw havo: de resultaten laten zien dat het kan.
- Voeg bovenbouw vmbo-bl/kl toe in Diever, waarbij de praktijkuren, met goed vervoer, in Meppel worden aangeboden. Verwacht wordt dat dit een aantrekkelijk alternatief zou kunnen zijn voor leerlingen uit Assen, Steenwijk en Beilen.
- Zet meer in op een duidelijk en reëel verhaal van de mogelijkheden in Diever voor potentiële leerlingen en ouders en aanleverende basisscholen in het voedingsgebied.
- Versterk de samenwerking met het po verder. Denk hierbij aan een gezamenlijk aanbod voor talentontwikkeling in Diever.
- Blijf in verbinding met de bewoners van Diever; daarvoor is van belang dat de schoolleiding zichtbaar is en in staat is om verbindingen te leggen met andere partijen (o.a. Hart van Diever).
- Op onderwijsinhoudelijke gronden en vanwege organiseerbaarheid is het niet wenselijk dat de bovenbouw van het vwo in Diever wordt aangeboden.
- Doe mee met ontwikkelingen Stad & Esch-breed. Op het gebied van innovatie kan Diever een grotere rol spelen dan tot op heden is gedaan.
- Onderzoeken of het haalbaar is om aan de havo bovenbouw een praktijkcomponent toe te voegen, waarmee we ons kunnen onderscheiden.

3.2 Rieka Tuinstra (directeur Stad & Esch)

Beelden van de huidige situatie van het vo in Diever

De kracht van Diever is een sterk gevoel van samenhang (wij-cultuur). In Meppel zit dit wat meer in de aparte teams. Het reflecterend vermogen wordt in Diever als minder sterk verondersteld dan in Meppel. Er lijkt meer sprake te zijn van externe attributie dan van persoonlijke reflectie. Een onderzoekende houding wordt gemist.

Door de kleinschaligheid staat de vestiging in Diever continu onder druk en lijkt de manier van denken en handelen er sterk op gericht te zijn het onderwijs beheersbaar te houden (hoe organiseren we het slim?) en te weinig gedreven vanuit het perspectief wat het beste is voor de leerling. Dit vraagt daarmee om een fundamenteel andere blik op hoe er naar leerlingen wordt gekeken.

Beelden van een toekomstbestendig perspectief van het vo in Diever

Echt betrouwbaar inzicht in de mate waarin er door leerlingen en ouders in het voedingsgebied waarde wordt gehecht aan het voortgezet onderwijs ontbreekt. Ervan uitgaande dat Diever maatschappelijk relevant is: hoe ziet dit er dan uit? Welke afwegingen worden er dan gemaakt om te kiezen voor een thuisnabije onderbouwlocatie (vmbo-bl/kl en vwo moeten bovenbouw in Meppel doen) of voor een kleinschalige locatie (vmbo-tl en havo kunnen hun diploma in Diever behalen)? Wat is een fijne opstap naar het vervolg? Is de locatie voldoende toegerust? Hoe wordt dat gemeten?

Om het onderwijs kwalitatief en duurzaam te versterken dient er een verdiepingsslag te worden gemaakt. De huidige inspanningen zijn te veel cosmetisch en organisatorisch van aard. De verdieping zit met name in de vraag hoe opvattingen over het onderwijs worden vertaald naar concreet gedrag en een professionele organisatie. Deze manier van werken is weliswaar 'aangeraakt', maar het ontbreekt nog te veel aan doelgericht denken en echte verankering.

De vestiging in Diever heeft maatschappelijke waarde en daarmee bestaansrecht. Het continueren van de huidige situatie bij een min of meer gelijkblijvend leerlingenaantal zal financieel niet leiden tot evenwicht tussen de kosten en de baten. Vanuit dat perspectief kan worden overwogen om te kiezen voor een kleinere, geoptimaliseerde (kwaliteit, financieel) locatie, die een sterker toekomstperspectief heeft dan een grotere, suboptimale locatie. Op termijn kan een dergelijke focus leiden tot een duidelijker profiel, waardoor het voor een groep leerlingen die nu niet in beeld zijn een aantrekkelijk perspectief kan worden. Centraal in deze afweging staat de vraag vanuit welk perspectief voor leerlingen de meeste waarde kan worden toegevoegd. En welke van deze kansen zijn voor bovenbouwleerlingen reëel?

Van Diever een onderbouwlocatie (juniorcollege) maken met een omvang van 150 leerlingen is te doen. Het is een concept dat in de regio niet aanwezig is. Wat zal de impact zijn als er geen bovenbouw mavo en/of havo meer mogelijk is?

Beelden van mogelijke oplossingsrichtingen

Bouwstenen die zouden kunnen bijdragen aan het versterken van de toekomstbestendigheid:

- Maak een helder en richtinggevend keuze voor een herkenbaar en uitlegbaar onderwijsconcept waar leerlingen en ouders op zitten te wachten en ga daarvoor. Van belang is dat niet alleen ouders, maar ook het toeleverend onderwijs actief bij dit proces betrokken worden door hen te laten meedenken in de rol van 'critical friend' en het te plaatsen in een breder maatschappelijk perspectief. Hierdoor ontstaat er onderwijs dat aansluit bij de behoeften van de regio.
- Dit vraagt sterk en integraal onderwijskundig leiderschap, dat in staat is om een concept te vertalen naar zichtbaar gedrag tot op het niveau van de leerlingen. Dit betekent: aanjagen, stimuleren, mensen bij elkaar brengen en veel vertrouwen geven om het echt met elkaar te kunnen gaan doorleven.
- Een variant waarbij het bovenbouwonderwijs met vmbo-bl/kl wordt uitgebreid en leerlingen daarbij het praktijkgedeelte in Meppel doen is onderwijsinhoudelijk onwenselijk. Het is niet mogelijk om theorie en praktijk aan elkaar te koppelen dan wel te integreren. Er ontstaat dan wel goed organiseerbaar onderwijs, maar het leidt voor deze doelgroep ook tot suboptimaal en saai onderwijs: vier dagen theorie en één dag praktijk.
- Van Diever een juniorcollege maken (10-14-onderwijs) is een optie wanneer hier voldoende vraag naar is. Dit vraagt om bestuurlijke samenwerking met het po.
- Zet in op meer inzicht in en versterking van de relatie met de omgeving van de locatie Diever: in termen van het organiseren van informatievoorziening en dialoog ligt daar mogelijk ook een rol voor de gemeente, zowel in het verkennen van de werkelijke behoeften alsmede in (het faciliteren van) communicatie over de mogelijkheden voor leerlingen op de locatie in Diever.
- Versterk een gezondere bedrijfsvoering: er wordt verbetering voorzien door slimmer omgaan met de formatie.
- De vervoersmogelijkheden zouden voor leerlingen geen belemmering mogen zijn in de keuze naar welke school in hun omgeving zij willen/kunnen gaan.
- Versterk de verbinding tussen Diever en Meppel: mensen ontmoeten elkaar in- en formeel te weinig.

3.3 Henk Bremer (voorzitter CvB Tref Onderwijs)

Beelden van de huidige situatie van het vo in Diever

Het vo in Diever roept een positief beeld op. De school staat goed bekend. Voor ouders en leerlingen kan de kleinschaligheid van de locatie als aantrekkelijk worden ervaren. Daarnaast draagt de vestiging bij aan thuisnabij en passend onderwijs. Daarmee is Stad & Esch in Diever een meerwaarde voor de gemeenschap.

De christelijke identiteit als criterium voor schoolkeuze speelt een minder grote rol dan voorheen. Tegenwoordig kiezen dan ook meer leerlingen van Tref Onderwijs voor een vo-school van Stad & Esch.

Het contact tussen de schoolleider van de Tref Onderwijs-basisschool in Diever en de schoolleiding van Stad & Esch in Diever is goed. Leerlingen bezoeken de locatie voor het volgen van bewegingsonderwijs en technieklessen (bovenbouwleerlingen).

Het onder- en bovenbouwaanbod van de vo-vestiging in Diever zou meer bekendheid mogen krijgen. Mogelijk is niet aan iedereen bekend dat er ook een havo-bovenbouw-aanbod is.

Beelden van een toekomstbestendig perspectief van het vo in Diever

Voor de inwoners van Diever en omgeving voorziet de vestiging van Stad & Esch in Diever in een behoefte. Het behouden van deze voorziening is dan ook wenselijk. Wanneer de vestiging in Diever ophoudt te bestaan, zal deze nooit meer terugkomen. Dit raakt een grote groep leerlingen nu en in de toekomst en het is voor het dorp een aderlating. Leerlingen zullen verder moeten reizen, veelal met de fiets. Dit is niet ideaal, ook al zijn veel leerlingen dit wel gewend. Daar komt bij dat de meeste leerlingen van een kleinschalige basisschool komen en dat de overstap naar een grote vo-school voor leerlingen wennen is.

De krimp van het aantal leerlingen in Diever en omgeving lijkt voorbij te zijn. Het leerlingenaantal in het po neemt stapsgewijs toe. Nu thuiswerken steeds vaker mogelijk wordt gemaakt, lijken steeds vaker gezinnen uit het westen zich te oriënteren op een woning in de gemeente Westerveld. De gemeente speelt hier met nieuwbouwplannen op in. In de keuze voor het al dan niet behouden van een vo-locatie in Diever is het van belang deze demografische ontwikkeling mee te nemen.

De strategische koers van Tref Onderwijs zet onder meer in op talentontwikkeling en bewegend leren. De koers kent raakvlakken met het concept van Stad & Esch Diever. De samenwerking is nu voornamelijk gericht op gebruikmaken van faciliteiten van de vo-vestiging in Diever en creëren van een warme overdracht tussen po en vo. Het leggen van een verbinding op het vlak van een gezamenlijk aanbod heeft niet direct prioriteit, maar wordt ook niet uitgesloten. Wellicht biedt een onderwijsinhoudelijke verbinding de mogelijkheid om zowel het po als het vo te verrijken.

Beelden van mogelijke oplossingsrichtingen

Bouwstenen die zouden kunnen bijdragen aan het versterken van de toekomstbestendigheid:

- Zorg voor voldoende bekendheid met betrekking tot het (bovenbouw)aanbod van Stad & Esch in Diever onder onderwijspartners, ouders en leerlingen.
- Neem de demografische ontwikkelingen van Diever en omgeving mee in dit onderzoek. Betreft dit een transitievraag of een structurele vraag?
- Breng vervolgens de risico's goed in beeld (o.a. met betrekking tot het gebouw). Het maatschappelijk belang weegt het zwaarst, mits er geen onverantwoorde

risico's genomen worden en de solidariteit niet onevenredig gaat doorwegen ten koste van de leerlingen in Meppel.

- Gezien het volume leerlingen is het concept 10-14-onderwijs moeilijk te realiseren.

3.4 Jan Scholte Albers (voorzitter CvB Stichting Talent Westerveld)

Beelden van de huidige situatie van het vo in Diever

De gemeente Westerveld heeft veel oppervlakte en weinig inwoners. Er is sprake van veel vergrijzing. Tot een aantal jaren geleden was er sprake van krimp. Dit was goed zichtbaar in de instroom van leerlingen. Sinds 2009 zijn er 30-35% minder leerlingen. Het aantal leerlingen van Stichting Talent is van 1.500 afgenomen naar ongeveer 1.000. Hierdoor was het nodig om enkele scholen te fuseren en telt Stichting Talent tegenwoordig geen 11 scholen meer, maar 8. Van deze 8 scholen zijn er 6 nog relatief klein. De krimp van de afgelopen jaren in het po is nu voelbaar in het vo.

In een eerder stadium is er door de po- en vo-bestuurders gesproken over samenwerkingsscholen en 10-14-onderwijs. Dit gesprek heeft (mede door corona) echter geen vervolg meer gekregen. De kleinscholentoeslag biedt geen stimulans voor een mogelijke ambitie om te fuseren of een andere vorm van samenwerking aan te gaan. Zowel de landelijke als de gemeentelijke opheffingsnorm in de gemeente Westerveld bedraagt slechts 23 leerlingen.

Stichting Talent is blij met Stad & Esch Diever. Deze vestiging zorgt ervoor dat met name onderbouwleerlingen niet direct grote afstanden hoeven te overbruggen. Openbaar vervoer is er wel, maar niet zoals in de stad.

De vraag hoe de toestroom naar Stad & Esch Diever kan worden vergroot is lastig te beantwoorden. Ouders laten zich niet dwingen om voor een school te kiezen. Soms is het voor ouders (bijvoorbeeld door de afstand) en leerlingen logisch om zich elders te oriënteren. De denominatie van het onderwijs kan een rol spelen. Voor de leerlingen van Stichting Talent is de mogelijkheid om door te stromen naar openbaar voortgezet onderwijs een pre. Dit in combinatie met een positief imago van de school.

Beelden van een toekomstbestendig perspectief van het vo in Diever

De locatie Stad & Esch Diever draagt bij aan thuisnabij onderwijs en biedt in combinatie met kleinschaligheid een sociaal veilige plek voor een groep jonge vo-leerlingen. Eerder werd de maatschappelijke waarde van deze locatie ook gezien door de gemeente. Circa 10 jaar geleden zijn er daarom noodzakelijke investeringen gedaan in het pand.

Interessant is om te achterhalen wat het effect is op het marktaandeel wanneer Stad & Esch Diever geen bovenbouwaanbod meer zou hebben.

Toekomstbestendigheid kan mogelijk gevonden worden in samenwerking met het po, wellicht in de vorm van een fusie. Daarmee zou er mogelijk meer gedeelde

verantwoordelijkheid ontstaan voor het onderwijs in Diever en omstreken. Op korte termijn zal dit echter geen onderwerp van gesprek zijn.

Een onderscheidend concept kan ook bijdragen aan meer instroom van leerlingen; kijk bijvoorbeeld naar het effect van de vrije school. Ook het aanbod van de locatie is van invloed. Hoe breder het aanbod, hoe aantrekkelijker dat is voor meer leerlingen. Tegelijkertijd moet het wel organiseerbaar zijn en bovenal goed voor leerlingen. Voor met name de verdere ontwikkeling van het sociale emotionele domein van zijn leeftijdsgenootjes nodig. Groepsgrootte is van invloed op het welbevinden van leerlingen. Combineren van aanbod (bijvoorbeeld tl/havo) kan bijdragen aan de organiseerbaarheid van het onderwijs en aan grotere groepen, maar vraagt tegelijkertijd van de docent sterke didactische vaardigheden om optimaal te kunnen differentiëren. Spits het aanbod toe op de behoefte van de regio door te kijken naar onder meer het opleidingsniveau in Diever en omgeving. Wanneer mbo 2-3 een veelvoorkomend opleidingsniveau is binnen de gemeente, zou dat kunnen impliceren dat er behoefte is aan een aanbod vmbo basis- en kadergerichte leerweg. Wanneer het niet lukt om een breed aanbod of bovenbouw te behouden, vraagt dit om aandacht voor het leerlingenvervoer. Denk hierbij aan het aanbieden/uitlenen van elektrische fietsen. Hier is een rol weggelegd voor de gemeente.

Beelden van mogelijke oplossingsrichtingen

Bouwstenen die zouden kunnen bijdragen aan het versterken van de toekomstbestendigheid:

- Cijfers met betrekking tot marktaandeel, schoolkeuze en leefbaarheid kunnen helpen bij het beantwoorden van de vraag of Stad & Esch Diever (gedeeltelijk) bestaansrecht heeft.
- Ook de gemeente dient een uitspraak te doen over het bestaansrecht van deze locatie en wat zij aan het in stand houden daarvan wil bijdragen.
- Ontwikkel een voor ouders en leerlingen aantrekkelijk en vernieuwend onderwijsconcept. Dit vraagt sterk visionair, onderwijskundig en inspirerend leiderschap, dat in staat is om een concept te vertalen naar zichtbaar gedrag tot op het niveau van de leerlingen. Draag het concept uit en deel ook informatie over de kwaliteit van het onderwijs en de opbrengsten, waaronder het slagingspercentage.
- Maak elkaar als po en vo sterker en wees gezamenlijk verantwoordelijk voor alle leerlingen.
- In de toekomst zou het gesprek over intensiveren van de samenwerking tussen po en vo in de vorm van bijvoorbeeld een fusie kunnen worden opgepakt: samen inhoud geven aan een strategische koers voor goed basis- en voortgezet onderwijs in Diever en omgeving.
- Houd bij de keuze voor het aanbod rekening met de behoeften in de regio, organiseerbaarheid, welbevinden van leerlingen en kwaliteit van het onderwijs. Maak een beredeneerde keuze. Houd de locatie niet ten koste van alles in stand.

3.5 **Jacob Boonstra (wethouder gemeente Westerveld), Annemarie Keizer (beleidsadviseur onderwijs en jeugd gemeente Westerveld)**

Kenmerkend voor de gemeente

De gemeente Westerveld is een uitgestrekte gemeente met veel dorpskernen. Voor een deel van de leerlingen is het op basis van geografie logisch dat ze zich niet op Diever richten, maar op een school buiten de gemeente.

Ontwikkelingen in nieuwbouwplannen

De nieuwbouwwijk Roedenbergen is recentelijk afgerond, waarmee er ongeveer 25 woningen, veelal twee-onder-één-kap, zijn gerealiseerd. Het is onduidelijk of dit daadwerkelijk tot (potentiële) extra instroom zal leiden voor de locatie in Diever. De gemeente heeft voorkeursrecht gevestigd op een aantal percelen bij Dieverbrug met als doel om mogelijk op langere termijn huisvesting te ontwikkelen. Momenteel zijn daar nog geen concrete plannen voor in uitwerking.

De gemeente merkt dat in toenemende mate mensen uit het westen zich vestigen in de gemeente Westerveld. Onderzoek wijst uit dat dit met name ouderen zijn zonder inwonende kinderen.

Stad & Esch Diever

De school in Diever ligt centraal in de gemeente en is daarmee voor de gemeente van grote toegevoegde waarde. Als de locatie in Diever opgeheven zou worden, heeft dit direct negatieve impact op de leefbaarheid van (een deel van) de gemeente.

De wethouder is onder de indruk van het onderwijsconcept van gepersonaliseerd leren waarmee het onderwijs wordt aangeboden. De kracht van een kleine school wordt mede duidelijk in de verzuimcijfers, die laag zijn.

De gemeente wil graag samen met het schoolbestuur (en andere maatschappelijke partners) kijken naar de mogelijkheden om het voedingsgebied van de school te vergroten, om de levensvatbaarheid daarmee te versterken. Met andere woorden: welke mogelijkheden kunnen worden benut om de potentie van de doelgroep optimaal te benutten? De gemeente is daarbij ook bereid te kijken op welke manier zij een passende bijdrage kan leveren aan het versterken van de continuïteit van dit onderwijs.

4. Conclusie

Op basis van de uitgevoerde data-analyse en interviews worden in dit hoofdstuk de conclusies gepresenteerd en in totaal beschouwd en worden onze overwegingen meegegeven die betrokken kunnen worden bij de verdere dialoog.

4.1 Onze kernconclusie

Stad & Esch Diever heeft de afgelopen jaren gewerkt aan het verstevigen van haar positie in de regio. Dit wordt zichtbaar in de toename van het marktaandeel. Het is aannemelijk dat de gemeente Westerveld het eindpunt van de demografische daling van het aantal leerlingen heeft bereikt. Hiermee zou kunnen worden geconstateerd dat Stad & Esch Diever net voorbij het 'dieptepunt' is. Dit betekent niet dat er door betrokkenen wordt verondersteld dat het toekomstperspectief van de school is gegarandeerd. Een doorontwikkeling van het onderwijs is noodzakelijk om de kwaliteit van onderwijs te borgen en (een gezondere) balans te bereiken tussen de baten en de lasten.

Er lijkt een ruimer potentieel aan leerlingen te zijn dan er nu voor Diever kiezen. Het ontbreekt aan objectief inzicht waarom leerlingen en ouders uit Westerveld voor een bepaalde school kiezen. Verondersteld wordt dat een deel van de doelgroep niet wordt bereikt omdat men niet van het bestaan van het volledige onderwijsaanbod afweet en/of omdat dit onvoldoende aansluit bij de behoefte.

4.2 Conclusie op basis van de data-analyse

- Op basis van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs in Diever wordt geconcludeerd dat het aantal leerlingen in de periode 2008-2016 met 127 is afgenomen (-38%). In de periode na 2016 is de situatie min of meer gestabiliseerd.
- Op basis van prognoses van DUO en VOION wordt verondersteld dat de komende 10 jaar het aantal leerlingen met tussen de 17 (-8%) en 31 (-15%) zal afnemen.

Op basis van de instroom van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt geconcludeerd:

- Bijna 90% van de leerlingen in Diever is afkomstig uit de gemeente Westerveld, met name uit de plaatsen Dwingeloo en Diever, aangevuld met Wapse, Uffelte, Vledder, Hoogersmilde en Wapserveen.
- Na een periode van afname is er vanaf 2019 een toename te zien van het aandeel leerlingen dat afkomstig is uit een andere gemeente dan Westerveld.
- Het aantal en aandeel leerlingen uit met name Dwingeloo en Diever is in de afgelopen jaren minder geworden. Voor Uffelte en Wapserveen geldt het omgekeerde.

Op basis van de uitstroom van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs wordt geconcludeerd:

- In de periode 2007-2016 is het aandeel leerlingen dat woonachtig is in Westerveld en in Diever naar school gaat van 29% naar 17% afgenomen (-12%). In de periode tot en met 2021 is dit aandeel met 4% hersteld.
- De meeste leerlingen uit Westerveld gaan in 2020 naar Meppel, Steenwijk of Diever en/of maken een schoolkeuze die geografisch logisch te verklaren is. Vledder vormt daarop een uitzondering.
- Van de leerlingen die in 2021 vanuit Westerveld in Meppel naar school gaan doet 63% dit bij Stad & Esch.

Op basis van het aantal leerlingen in het basisonderwijs wordt geconcludeerd:

- Het aantal leerlingen in de periode 2012-2020 is met 17% afgenomen. Op basis van de gegevens van 2021 en de (verwachte) leerlingen voor 2020 is er een toename van het aantal leerlingen zichtbaar (+5%).
- Voor ten minste de komende vier jaar wordt een toename van het aantal leerlingen uit Westerveld verwacht die in het voortgezet onderwijs instromen.
- De ontwikkeling van de basisschooladviezen laat een grillig beeld zien. In totaal is er binnen de bandbreedte van een vmbo-advies sprake van een lichte toename van het aandeel, die ten koste gaat van havo/vwo.

Op basis van de ontwikkeling van het marktaandeel wordt geconcludeerd:

- Er zijn acht scholen, waar 85% van de leerlingen in Diever naar school gaat.
- Stad & Esch Diever, maar ook Stad & Esch lyceum, kent de afgelopen jaren een toename van het marktaandeel.
- Het marktaandeel van RSG Trom Meesters, CSG Eekeringe, Stad & Esch vmbo en Terra is in de afgelopen jaren min of meer stabiel gebleven.
- Het marktaandeel van CSG Dingstede is in de afgelopen jaren afgenomen.
- Het aandeel leerlingen dat niet voor één van de top-acht-scholen kiest is sinds 2013 toegenomen.

4.3 Conclusie op basis van gespreksinterviews

Kijkend naar de huidige situatie:

- Er bestaat consensus over de veronderstelling dat de ondergrens van de demografische daling van het aantal leerlingen bereikt is.
- Stad & Esch Diever heeft een belangrijke maatschappelijke functie in het voedingsgebied voor alle betrokkenen waarmee is gesproken.
- Door de omvang van de school staan het bestaansrecht en de kwaliteit van het onderwijs onder druk.
- De school lijkt in de regio goed bekend te staan, maar er wordt wel opgemerkt dat wellicht niet bij iedereen het volledige onderwijsaanbod bekend is.
- Tussen het basisonderwijs in Diever en Stad & Esch Diever wordt nauwelijks onderwijsinhoudelijk samengewerkt.

Kijkend naar het toekomstperspectief:

- Er is veel aan gelegen een zo breed mogelijk onderwijsaanbod in Diever te behouden.
- Er is beperkt objectief zicht op wat bij leerlingen en ouders uit de gemeente Westerveld overwegingen zijn bij de keuze voor een middelbare school.
- Een onderwijskundige doorontwikkeling van het onderwijs is noodzakelijk om het profiel (inhoudelijk onderscheidend vermogen) en de kwaliteit te kunnen versterken.

Mogelijke oplossingsrichtingen:

- doorontwikkelen van het onderwijsconcept dat gericht is op meer volume-onafhankelijk onderwijs en herkenbaar, duidelijk, reëel en uitlegbaar is voor leerlingen en ouders. Betrek hierbij het toeleverend onderwijs;
- inzetten op een toename van het aantal leerlingen door het versterken van het profiel en minimaal behouden van het onderwijsaanbod van de school om zo voor een zo groot mogelijke groep leerlingen in het voedingsgebied een aantrekkelijke keuze te zijn;
- verder versterken van de positie en bekendheid van de school in de regio;
- opheffen van eventuele vervoersbelemmeringen die leerlingen kunnen ervaren.

4.4 Onze beschouwing en overwegingen

In onze reflectie zijn drie aspecten rondom het vraagstuk relevant voor een verder vervolg, die in samenhang beschouwd moeten worden:

1. Instandhoudingsbereidheid

Zelfstandig (financieel) in stand houden van Stad & Esch Diever is gezien het aanbod en het aantal leerlingen volgens ons niet reëel. Vanuit het solidariteitsprincipe worden er vanuit het bestuur structureel meer middelen toebedeeld dan op basis van het aantal leerlingen kan worden verwacht. Er lijkt 'licht te ontstaan aan het einde van de tunnel', maar dit is omgeven met veel onzekerheid en risico's, met name ten aanzien van de verdere ontwikkeling van het aantal leerlingen. Hoeveel en wie zijn bereid om risico's te lopen in de beredeneerde 'hoop' op betere tijden? Of dient het voortgezet onderwijs ten koste van alles in Diever behouden te blijven? Dit vraagt om een bredere maatschappelijke benadering van het nemen van verantwoordelijkheid voor het voortgezet onderwijs. Welke bijdrage kunnen andere maatschappelijke partners leveren en waarop zijn zij aanspreekbaar?

2. Profiel en positie van de school in de nabije omgeving

Een kleine school in een tamelijk landelijk en geïsoleerd gebied is gebaat bij een duidelijk herkenbaar profiel, dat aansluit bij de behoeften van de doelgroep. Er wordt ruimte voorzien om Stad & Esch Diever hierin te verstevigen. Daarbij gaan onzes inziens de onderwijsinhoudelijke doorontwikkeling van het onderwijs en het versterken van de dialoog met de directe omgeving hand in hand. Deze kunnen niet zonder elkaar worden gezien. Van belang is om fundamenteel inzicht te krijgen in

wat leerlingen en ouders motiveert in hun schoolkeuze, en daar passend naar te handelen en over te communiceren. Wij zien, vanuit een breder maatschappelijk perspectief, mogelijkheden om op een interactieve manier de directe omgeving van de school (ouders, basisonderwijs, gemeenten etc.) te betrekken bij een verder vervolg.

3. Kwaliteit en organiseerbaarheid van het onderwijs

Een herkenbaar profiel, dat aansluit bij de behoeften van de doelgroep, kan eraan bijdragen dat meer leerlingen voor Stad & Esch Diever kiezen. Desalniettemin blijft Stad & Esch Diever ook in de toekomst een relatief kleine vestiging. Voor het garanderen van goed onderwijs dienen het gesprek en het beleid niet alleen gericht te zijn op organiseerbaarheid, maar ook op de kwaliteit van het onderwijs en het welbevinden van de leerlingen. Welke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften zijn zichtbaar bij de doelgroep? Wat vraagt dit van het aanbod en van het pedagogisch en didactisch handelen? Hoe breed kan het aanbod maximaal zijn om goed onderwijs te kunnen garanderen? Wat vraagt dit van de samenwerking met Stad & Esch Meppel? Hoe creëren beide locaties gezamenlijk een dekkend aanbod voor de doelgroep, bestaande uit een doorgaande lijn voor leerlingen en een professionele uitwisseling tussen docenten ten behoeve van deze doorgaande lijn?

Tot slot

Het onderzoek geeft zicht op data met betrekking tot leerlingenstromen en tevens meningen over en beelden van Stad & Esch Diever. Het beeld dat Stad & Esch Diever een belangrijke maatschappelijke functie vervult wordt gedeeld. Gelijktijdig zijn er voor- en tegenargumenten te noemen voor het in stand houden van deze vestiging. Het definiëren van de maatschappelijke waarde kan helpen bij het nemen van een beredeneerd besluit. Dit vraagstuk raakt niet alleen het onderwijs, maar ook de omgeving. Dit vraagt van onderwijs en gemeente om hier samen in op te trekken en belanghebbenden, onder wie ouders en leerlingen, te bevragen en erbij te betrekken.

SVRK

Schenkkade 50 K
2595 AR 's-Gravenhage

070 - 800 20 09
info@svrk.nl
www.svrk.nl

SvRK B.V.
KVK 87159430
BTW NL864221216B01
IBAN NL35INGB0634742752

Datum : September 2022

Classificatie : Intern gebruik

Kenmerk : PO20220410